

УДК 004.04:004.67:004.77

ШВЕЦЬ Дмитро Володимирович,

*доктор юридичних наук, доцент, заслужений працівник освіти України,
перший проректор Харківського національного університету*

внутрішніх справ

<https://orcid.org/0000-0002-1999-9956>

ПОБУДОВА ІНФОРМАЦІЙНОЇ МОДЕЛІ ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОГО ПОРТРЕТА ОСОБИСТОСТІ ЗА ДОПОМОГОЮ ТЕХНОЛОГІЇ OSINT

Зараз з урахуванням бурхливого розвитку інформаційних технологій і соціальних процесів гостро стоїть проблема ефективного виконання управлінських завдань та ухвалення рішень під час роботи з великими неструктурованими гетерогенними масивами даних на основі соціального портрета особистості. Це пов'язано зі значним ускладненням як первинних даних, так і структури керуючих інформаційних систем. Аналогічні проблеми є і в структурах кримінального аналізу Національній поліції України. Тому пошук шляхів їх вирішення є досить актуальним завданням.

Для моделювання та дослідження таких систем наразі широке застосування отримала OSINT (англ. – Open Source INTelligence) – концепція, методологія і технологія легального отримання і використання інформації з відкритих джерел.

Пошук за відкритими джерелами (OSINT) – процес, під час якого здійснюються виявлення, вибір, збір та аналіз інформації, що перебуває у вільному доступі, та може дозволити істотно підвищити ефективність систем ухвалення управлінських рішень.

Методика роботи за принципами OSINT вже тривалий час активно використовується в бізнес-колах провідних країн світу для пошуку й отримання законними шляхами інформації про партнерів або конкурентів. Одним із базових «золотих правил» такої концепції є те, що близько 90 % інформації, необхідної для аналізу й ухвалення відповідних рішень, розміщено у відкритих джерелах.

На тлі стрімкого розвитку сучасних інформаційних технологій цьому виду пошукової діяльності приділяється дедалі більше уваги. Різниця між новачком, який шукає в інтернеті інформацію, та OSINT-продажем є досить помітною: там, де початківець побачить фото, репости, групи і сторінки, на які підписані людина або організація в соціальній мережі, фахівець побачить активність, дати публікацій, тло на фотографіях, можливі причини підписки на певні групи та кола спілкування. Найчастіше людина використовує один або кілька псевдонімів у мережі, а значить, за знайденим нікнеймом через запит можна знайти й іншу її

активність в інтернеті, наприклад у соціальній мережі або на форумах, які вона відвідує. І це лише кілька прикладів. При цьому зібрана інформація служить основою для подальшої обробки, очищення (шляхом оцінювання надійності джерел отримання та достовірності відомостей), аналітичного узагальнення та інтерпретації кінцевих результатів.

Отже, базова ідея OSINT – це цілеспрямований збір інформації (Harvesting) про об'єкт зацікавленості з метою подальшої обробки та різновекторного контент-аналізу отриманих даних (створення «портрета» особистості, виявлення неочевидних фактів або зв'язків, прогноз її поведінки тощо).

OSINT зручний тим, що:

- передбачає набагато менше ризиків: не порушуються чиясь приватність і закони;
- ця технологія є дешевшою – не потрібні якість додаткове обладнання і дорогий софт;
- до такої інформації легко отримати доступ (зайти в мережі Інтернет), і частіше за все вона є завжди актуальною.

Існує два основні методи збору інформації.

1. Пасивний. У цьому разі шукачу інформації неможливо видати себе і те, що він шукає. Пошук обмежується контентом на сайті об'єкта дослідження, архівною або кеш інформацією, незахищеними файлами.

2. Активний. Цей метод використовується для інтернет-розвідки набагато рідше. Для отримання інформації досліджується ІТ-інфраструктура компанії, здійснюється активна взаємодія з комп'ютерами і машинами. Використовуються просунуті техніки для отримання доступу до відкритих портів, сканування уразливостей і серверних вебдодатків. У цьому разі інформаційну розвідку можна легко розпізнати. Соціальна інженерія теж належить до цього.

Тому використання технології OSINT для побудови соціальних портретів різного ступеню диференціації є досить актуальним завданням, вирішенню якого присвячено ці дослідження.

Соціальний портрет являє собою інформаційну структуру, що описує соціальні властивості окремої людини чи спільноти, причому ця інформація має властивість ясності для людиномашинного сприйняття, що забезпечує можливість її автоматизованої обробки в різних прикладних завданнях.

Виходячи з визначення, соціальний портрет являє собою неоднорідну семантичну мережу, що складається з персоналізованих даних. На інформаційній моделі соціального портрету ґрунтуються модель соціального середовища і методика рішення завдання побудови соціальних портретів.

Описи соціальних явищ є важливими для цілісного уявлення про соціальне середовище й окремі соціальні портрети: найчастіше в соціальних дослідженнях вони можуть виявитися в безлічі центральних об'єктів. Соціальні явища мають низку властивостей:

- час і місце виникнення;
- список учасників визначення характеристик явища;
- посилення на джерела інформації, що підтверджують факт здійснення явища;
- пов'язані інші соціальні об'єкти і явища.

У завданнях управління соціальні явища представлено громадськими подіями і заходами, інноваційними впровадженнями, законодавчими ініціативами тощо. Відповідно до теорії елементи соціального портрета, виражені характеристиками, поняттями, подіями та явищами, являють собою актанти, а соціальні зв'язки між елементами – предикати.

Результати побудови соціального портрета є структурованими даними, виділеними з динамічного контенту і пов'язаними з інформаційною картою в процесі аналізу. Вони являють собою безмасштабну мережу, яка для подання і подальшого використання аналітиками має зберігатися в базах даних, здатних зберігати графи і слабо структуровані відомості. Тому їх використання дозволить покращити результати моніторингу кримінальної обстановки в Україні.

Одержано 22.04.2021